

2009. november

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

November 2.	19:15 UT	telehold
November 11.	15:57 UT	utolsó negyed
November 18.	19:13 UT	újhold
November 26.	21:38 UT	első negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hónap folyamán helyzete megfigyelésre nem kedvező, 5-én felső együttállásban van a Nappal. A hónap végén fél órával nyugszik a Nap után, de az ekliptika alacsony hajlásszöge miatt elvész az alkonyi szürkületben.

Vénusz: Fényesen mutatkozik a reggeli délkeleti égen. Láthatósága gyorsan romlik. A hónap elején még egy és háromnegyed, a végén már csak háromnegyed órával kel a Nap előtt. Fényessége $-3,9^m$, átmérője $10''$, fázisa 0,96-ról 0,98-ra nő.

Mars: Lassuló előretartó mozgást végez a Cancer csillagképben. Késő este kel, az éjszaka nagy részében megfigyelhető, mint feltűnő, vöröses színű égitest. A kezdeti $0,4^m$ -ről $0,0^m$ -ra fényesedik, átmérője is gyorsan nő, $7,9''$ -ről $9,8''$ -re.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Capricornus csillagképben. Feltűnően látható az esti ég alján. Éjfél előtt nyugszik. Fényessége $-2,3^m$, átmérője $39''$.

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez a Virgo csillagképben. Kora hajnalban kel, a hajnali keleti égen látható. Fényessége $1,0^m$, átmérője $16''$.

Uránusz: Az esti órákban kereshető az Aquarius csillagképben. Éjfél körül nyugszik.

November: Az esti órákban figyelhető meg a Capricornus csillagképben. Éjfél előtt nyugszik. Mozgása 4-én vált hátrálóból előre tartóra.

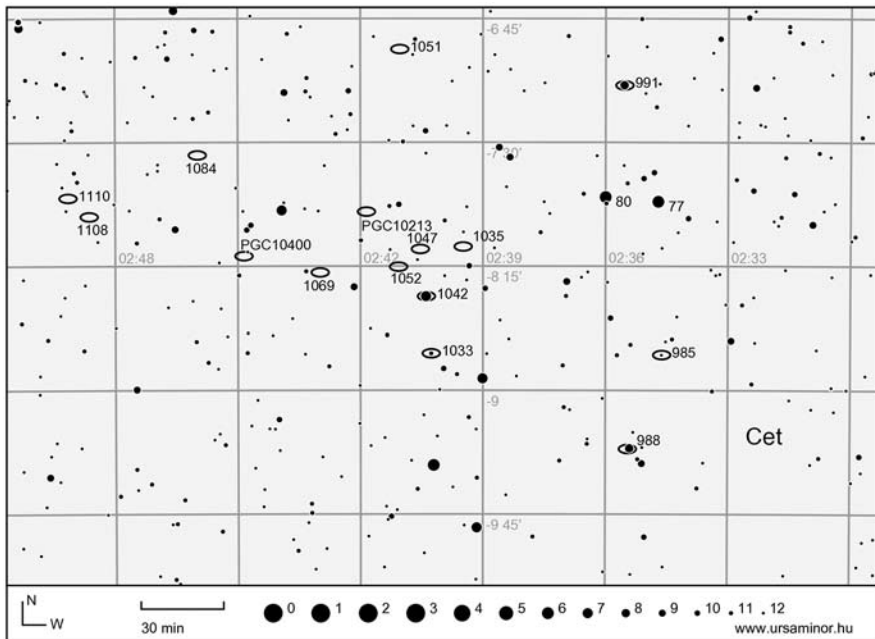
Kaposvári Zoltán

MIRA-MAXIMUMOK

	Csillag	Max. (m)	Térkép
11.01.	RR Per	9,2	
11.01.	RT Boo	8,9	
11.02.	SS Oph	8,7	
11.04.	R Hya	4,5	VA 11
11.06.	W Lyr	7,9	VA 4
11.08.	SS Her	9,2	VA 5
11.08.	ST Gem	8,8	
11.13.	Z Del	8,8	
11.17.	SY Her	7,9	VA 13
11.18.	Z Cet	8,9	
11.18.	V Del	10,1	VA 11
11.19.	Mira Cet	3,4	VA 6
11.19.	Z Aql	9,0	
11.20.	V Ori	9,4	
11.20.	RR Sgr	6,8	
11.22.	S Aqr	8,3	
11.22.	S Aql	8,9	VA 8
11.22.	U LMi	10,8	
11.22.	Z Cyg	8,7	VA 3
11.22.	S Aqr	8,3	
11.22.	RY Her	9,0	
11.25.	R CMi	8,0	
11.26.	X Cam	8,1	VA 8
11.27.	U Ari	8,1	
11.27.	S Lyr	10,8	
11.27.	U Her	7,5	VA 11
11.28.	X UMa	9,7	
11.29.	S Leo	10,1	
11.30.	X Oph	6,8	VA 9
11.30.	S Peg	8,0	
11.30.	T Her	8,0	VA 6
11.30.	Y Per	8,4	VA 3
11.30.	AI Per	11,0	

Novemberi mélyég-ajánlat

Az NGC 1042 és 1052 egy kisebb galaxishalmaz magját alkotják a Cetus és az Eridanus csillagkép határán. A két galaxis 10–15 cm-es távcsőátmérőtől ajánlható, az NGC 1035 még elérhető közepes műszerek-

kel, de a tagok többségéhez 30 cm feletti átmérő szükséges. Nagy különbség van a két fényes tag megjelenésében: az 1052 elliptikus és kondenzált, az 1042 lapjáról látszó, alacsony felületi fényességű kiálló spirál, amely fotókon mutat a legszebben. A csillagképből elsősorban közepes és nagy távcsövekhez ajánljuk még az NGC 210-et, NGC 779-et, NGC 895-öt és az NGC 988-at.

Az Andromeda csillagképben, egészen pontosan a β And „tövében” találjuk a 10 magnitúdós NGC 404 galaxist („Mirach Szelleme”), amely a ragyogó csillag fénykorszorújában is jól megfigyelhető közepes és nagyobb nagyításokkal.

Hogy a kisebb műszereket használók se maradjanak téma nélkül, ők az Auriga három halmazát, az NGC 1778-at, NGC 1857-et és a Stock 10-et (RA=05^h38^m22^s, D=+37°48'12"; 25'-es méret) észlelhetik.

Sánta Gábor

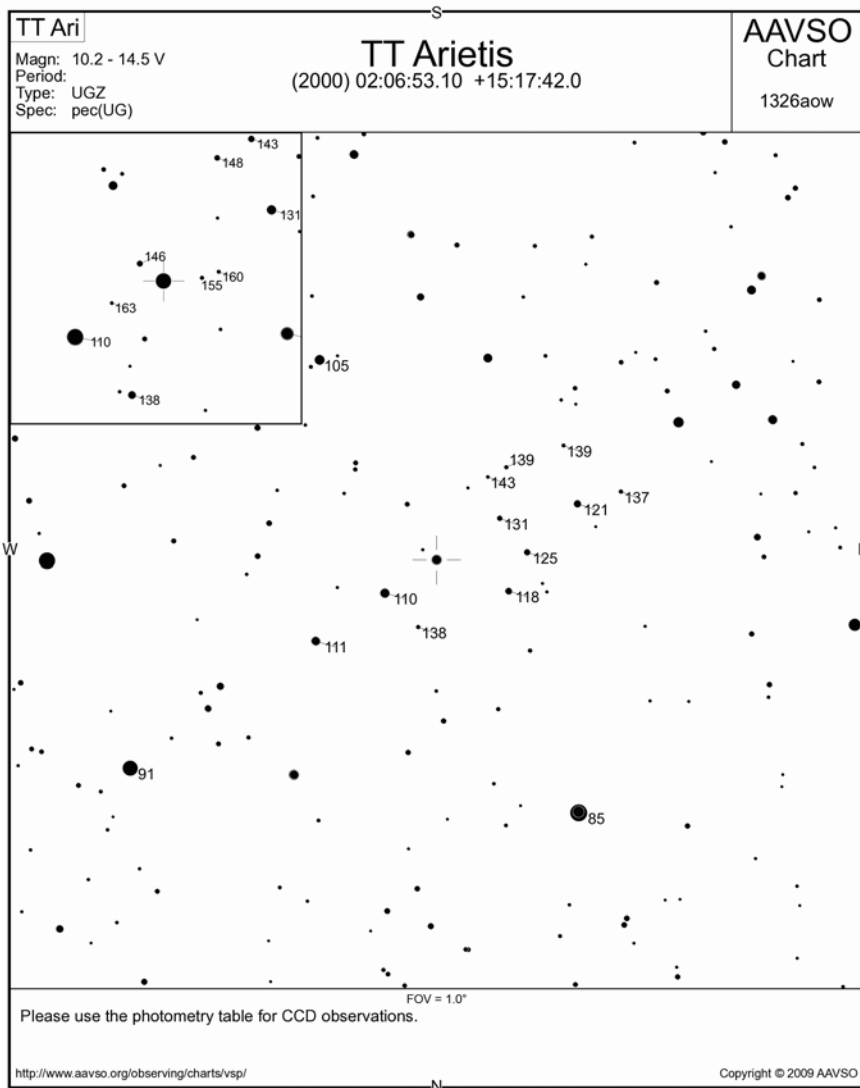
A hónap változócsillaga: a TT Ari

A különleges objektumok iránt érdeklődő megfigyelőknek ajánljuk a TT Arietis változócsillagot, melyet az 1950-es évekbeli felfedezésétől kezdve nem sikerült egyértelműen az ismert típusok közé sorolni. Fénygörbéje alapján eleinte az R Coronae Borealishoz vélték hasonlatosnak, azonban a színképi vizsgálatok egyértelművé tették, hogy katalizmikus változó. A Z Cam, a VY Scl (antinóva) és az átmeneti polar típusú változókkal is mutat rokonságot.

Fényességére a katalógusok 10,2–14,5^m közötti változást adnak. Évtizedekig képes maximumban, 10,0–11,5^m között mozogni, majd előrejelezhetetlenül akár 16^m-ig is elhalványodni.

E sorok írásakor 12^m körül halványodik, észleléséhez 10–15 centiméteres távcső is elegendő, viszont ha a halványodás folytatódik, akkor szükség lehet 25–30 centiméteres távcső, CCD-kamerák vagy digitális fényképezőgépek bevetésére is.

Kovács István

Őszi észlelőhétvége Ágasváron

A hagyományoknak megfelelően a nagy nyári tábor után beindulnak észlelőhétvégeink, melyeket a szokásos helyen, az Ágasvári Turistaházban és a mellette elterülő észlelőreten tartunk. Az első ilyen rendezvényünk

október 16-18. között kerül megrendezésre. A várhatóan még kellemes, őszi időjárás a fázósabb észlelőknek is lehetőséget ad arra, hogy megismerkedjenek az őszi, hajnalban pedig már a téli égbolt látványosságaival. Táborhelyünk gyönyörű természeti környe-